

Alica v krajine zázrakov a za zrkadlom

Výstava bude poctou **Lewisovi Carrollovi**, ktorý ako rozprávač, básnik a spisovateľ oživoval sny detí a zapisoval ich v príbehoch venovaných malej Alici Liddelovej. Návštevníkom priblíži jeho knihu **Alica v krajine zázrakov a za zrkadlom** v ilustrátorskom stvárnení dvoch českých grafičiek a ilustrátoriek **Dagmar Berkovej** a **Markéty Prachatickej**, francúzskeho ilustrátora **Alaina Gauthiera**, významnej osobnosti slovenského výtvarného umenia, grafika a ilustrátora **Dušana Kállaya**. Samostatná časť je venovaná vynikajúcemu maliarovi, grafikovi, scénografovi a filmárovi **Janovi Švankmajerovi** a jeho filmom „Žvahlav“ a „Niečo z Alenky“.

Autormi výstavy sú absolventi Vysokej školy umeleckého priemyslu (UMPRUM) v Prahe - akademická sochárka **Katarína Slivková** a akademický maliar **Ondrej Slivka**, ktorý patrí k popredným predstaviteľom slovenského animovaného filmu.

Pre Lewisa Carrola vzťah k deťom znamenal hľadanie poézie strateného sveta a návraty k nemu. V premenách a zvratoch príbehu len Alenka samotná dáva čitateľovi pevný oporný bod. Fantázia detského myslenia sa tu zráža s falošnou dôstojnosťou sveta dospelých.

V živeľnej fantázii 1. knihy majú zvláštne miesto zväčšovanie a zmenšovanie sa Alenkinej postavy, premeny, miznutie a objavovanie sa postáv v príbehu. V porovnaní s princípmi fantazijnej výstavby 1. knihy, je štruktúra 2. knihy - Alica za zrkadlom - podriadená dvom pevným princípm: zákonitostiam šachovej partie a princípu zrkadlenia.

V úvahách o podstate Carrollovho diela sa skoro privedelne uvádza príbuznosť príbehov o Alici so snom, s fantáziou sna. Je skoro paradoxné, že napr. Derek Hudson, jeden z najznámejších Carrollových životopiscov a znalec jeho diela tvrdí: „že Dobrodružstvá Alice v krajine zázrakov dokážu vnútorne upevniť dieťa v reálnom, skutočnom živote.“

Carrollova Alica nie je však výhradne dielom detskej literatúry. Jej mimoriadnosť spočíva v tom, že hoci bola pôvodne určená detskému poslucháčovi a čitateľovi, poskytuje nové a jedinečné hodnoty tiež dospelému čitateľovi. Dokonca v takej miere, že by bolo možné viesť spory o tom, ktorému čitateľovi dáva viac - dospelému či detskému, a od ktorého z nich viacej požaduje.

V histórii svojho trvania detská literatúra prijala veľa kníh, ktoré boli pôvodne písané pre dospelých. V prípade Alice sa naopak stretávame s dielom detskej literatúry, ktoré s postupom času stále dôraznejšie vstupuje do literárnej oblasti patriacej dospelým.

Počet ilustrátorov Alice na celom svete sa zdá byť neprehľadný a stále rastie. Hlavné osobnosti našej výstavy: grafičky a ilustrátorky Dagmar Berková a Markéta Prachatická z Českej republiky, grafik a ilustrátor Dušan Kállay zo Slovenskej republiky a francúzsky ilustrátor Alan Gauthier - každý z nich má svojrázny prístup a osobitnú predstavu o tom, čo je v procese ilustrácie diela najdôležitejšie. Každý z nich svojím spôsobom chcel preniknúť do logickej štruktúry Carrollovho diela.

Ak v Carrollovi obdivujeme čarovnú spätosť matematicko-logického myslenia s úsilím preniknúť do jazykových prostriedkov v detailoch a v celku, prichádza ilustrátor s problémami celkom inými: predovšetkým s problémom, ako namiesto

odrazu tej či onej scény postihnúť časti zo spleti zložito transformovaných symbolicko-slovných náznakov.

- „Viete predsa, že slová znamenajú viac, než nimi chceme vyjadriť,“ povedal sám Carroll, keď mal vysvetliť význam svojej básne.

Dušan Kálla y

- „Ak pri iných textoch sa dá hovoriť aj menej o autorovi a viacej o texte a práci s ním, v tomto prípade to nejde - pre akúsi silnú a hlbokú spätosť medzi Carrollom a jeho dielom, medzi ním a Alicou a vôbec deťmi. Carroll je nesmierny milovník detí, plný žartov, riekaniek, hádaniek, tajomstiev a historiek, ktorým rozumujú v pravom zmysle všetky deti.

Deti majú svoj vlastný svet, svoje vlastné slnko, svoje vlastné kvety, ľudí okolo seba, svet hračiek, detských tajomstiev, svet smiechu a zároveň plaču. Práve pre absolútne pochopenie bohatosti a zložitosti poetiky tohoto malého človečika sa mohol Carroll stať navždy kamarátom detí.

Ako veľkí astronómovia minulých storočí svojimi objavmi vytvorili nový svet, na ktorom nasledujúce generácie stavali svoju vedu a myslenie, tak Lewis Carroll vymyslel svet taký skutočne neskutočný, tak protichodne zákonitý a logický, že človek ten jeho svet vidí a verí mu a môže na ňom stavať ideály krásy. Čitateľ Alice sa stáva divákom filmového plátna plného ilúzií, plného farieb a tvarov a nachádza v ňom tú obrovskú poéziu, ktorá vyteká z každého slova a každej vety tejto knihy.“

Snažil som sa urobiť tento svet čo najmenej poľudštený a pritom plný ľudskej vravy, ak je to ten správny výraz. Všetko ľudské by tu mohlo byť cudzie, pravda, okrem Alice. Veď aj ona je tu cudzia. Prichádza do tejto ríše a často ju nechápe. Ostala človekom, a ako človek sa aj prebudila zo sna.

Počas práce som si knižku prečítal niekoľkokrát a stále som nachádzal niečo nové, zaujímavé, hodné ilustrácie. Snažil som sa doslova zaplniť priestor detailami - veď dieťa objavuje všetko - obyčajnú hlinu, kvietok, vodu. Chcel som týmto preplnením oživiť a uskutočniť prostredie, aby kniha žila, pokiaľ sa to len dá, v rozmeroch ilustrácie.

Lewis Carroll bol veľkým maliarom, zdá sa mi, že musel aj vidieť to, čo vymyslel. Ja som sa snažil len priblížiť jeho snu, prial by som si, aby Alica zostala peknou spomienkou budúcich generácií na ich knihy z detstva.“

Gabriela Gavalčinová